

*Милутин Трнавац**

*Министарство за европске интеграције
Републике Србије, Београд*

НОВИ ПАКТ О МИГРАЦИЈИ И АЗИЛУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Сажетак

У овом раду су анализирана најновија нормативна решења Европске уније у областима миграција и азила. Представљене су најважније активности Европске уније у тим областима, а које су претходно утицале на усвајање нових нормативних аката са циљем обезбеђивања безбедности и добробити људи који траже међународну заштиту и бољи живот. У том смислу дат је детаљан преглед свих прописа које је усвојила Европска унија, а који чине нови Пакт о миграцији и азилу. Анализа укључује и посебан осврт на нова нормативна решења, као и упоредни приказ са претходним верзијама прописа Европске уније у овим областима. Фокус рада је на анализи реформе целокупног европског оквира за управљање азилом и миграцијама у циљу успостављања сигурнијих спољних граница, бржих и ефикаснијих процедура за азил, као и праведнијег и ефикаснијег система солидарности и одговорности.

Кључне речи: миграције, азил, Европска унија, Пакт о миграцији и азилу, уредба, директива

* Имејл адреса: gulag4@yahoo.com; ORCID: 0000-0001-9673-9149.

УВОД

Миграције представљају кретање становништва са једне територије на другу, а могу бити унутрашње, које представљају промену пребивалишта лица унутар територије једне државе, или спољне, које подразумевају кретање становништва са територије једне државе на територију друге државе, односно прелазак границе (међународна миграција). Спољне миграције подразумевају емиграције (оне који напуштају државу), и имиграције (оне који се трајно усељавају). Могу се одвијати на добровољан и законит начин, или присилно без пристанка људи.

Реч азил потиче од грчке речи *ásulon* која значи уточиште или склониште. Азил означава пружање заштите у једној држави лицима прогоњеним из политичких разлога из друге државе. Имигрант не мора истовремено бити и азилант.

Право на азил спада у једно од основних људских права гарантовано низом међународних уговора.² Сходно томе, Европска унија (у даљем тексту: ЕУ) и државе чланице интензивирају напоре на успостављању ефикасне, хуманитарне и безбедне европске миграционе политике. Савет ЕУ³ (у даљем тексту: Савет) игра важну улогу у овим напорима, постављајући стратешке приоритете. На основу ових приоритета, Савет утврђује линије деловања и даје мандате за преговоре са државама које нису чланице ЕУ. Такође, усваја прописе и дефинише посебне програме. Обавезе преузете у оквиру Програма из Тампереа од 15. и 16. октобра 1999. године (видети De Bruycker, De Somer and De Brouwer 2019), најавиле су почетак Заједничког европског система азила и довеле до усвајања неколико прописа ЕУ. Од 1999–2005. године, усвојено је 6 правних инструмената који успостављају минималне стандарде за азил: Уредба Европска дактилоскопија (*European Asylum Dactyloscopy Database*, EURODAC), Директива о привременој заштити, Директива о пријему тражилаца азила, Даблинска уредба која је заменила Даблинску конвенцију из 1990. године, Квалификациона директива

² Универзална декларација о људским правима УН (10.12.1948), Конвенција УН која се односи на статус избеглица (28.07.1951), Протокол УН који се односи на статус избеглица (31.01.1967), Резолуција УН 319 о избеглицима и апатридима (03.12.1949), Декларација УН о територијалном азилу (14.12.1967), итд.

³ Савет се 1999. године обавезао да ће радити на успостављању заједничког европског система азила, заснованог на пуној и инклузивној примени Конвенције УН која се односи на статус избеглица.

и Директива о поступцима азила. Обавезе из Тампереа пратили су Хашки програм о јачању слободе, безбедности и правде у ЕУ из 2005. године (ОЈЕУ, 2005/С 053/1 од 3. марта 2005. године) и Стокхолмски програм о отвореној и сигурној Европи која служи и штити грађане из 2010. године (ОЈЕУ, 2010/С 115/01 од 4. маја 2010. године). Ови програми су прецизно и детаљно дефинисали пут за развој политика у овој области у наредних пет година.

План политике о азилу Европске комисије (у даљем тексту: ЕК) представљен је у јуну 2008. године, и он је поставио основу за изградњу система заједничких и јединствених стандарда за заштиту. Уз План, ЕК је представила сет прописа о азилу, који су завршени 2013. године. Основана је Европска канцеларија за подршку азилу са задатком да посебно помогне државама чланицама у примени прописа ЕУ о азилу и да унапреди сарадњу. Као снажан одговор на миграциони притисак, у октобру 2015. године, активирани су аранжмани интегрисаног одговора на политичку кризу (*The Integrated Political Crisis Response*, IPCR), који дефинишу инструменте за координацију политичког одговора на кризу. То је био само почетак, где је од држава чланица и институција ЕУ тражено да континуирано деле ажуриране информације о ситуацији на терену путем заједничке интернет платформе.

НАЈВАЖНИЈЕ АКТИВНОСТИ ЕУ У ОБЛАСТИМА МИГРАЦИЈА И АЗИЛА И УСВАЈАЊЕ ПАКТА О МИГРАЦИЈИ И АЗИЛУ

Миграције представљају комплексно питање које захтева координисани и стручно осмишљен европски приступ, у чијем фокусу мора бити безбедност и добробит људи који траже међународну заштиту или бољи живот. Такође, важно је узети у обзир забринутост држава чланица које страхују да ће миграциони притисци превазићи њихове капацитете.

Савет је 14. септембра 2016. године, дао коначно одобрење за формирање Европске граничне и обалске страже (Regulation 1624/2016). Њена главна улога је да помогне у обезбеђивању интегрисаног управљања границом на спољним границама, што је обезбедило ефикасно управљање миграционим токовима и обезбедило висок ниво безбедности за ЕУ. Активирање Европске

агенције за граничну и обалску стражу је покренуто 6. октобра 2016. године. Савет је 20. новембра 2017. године усвојио Уредбу о систему уласка-изласка и уредбу о изменама и допунама Шенгенског граничног законика у односу на систем уласка-изласка (Regulation 2225/2017). Према овом систему се региструју информације о уласку, изласку и одбијању уласка држављана нечланица ЕУ који прелазе спољне границе Шенгенског простора. У ЕУ су 6. јуна 2019. године, измењена правила о визама за борбу против илегалне миграције (Regulation 1155/2019). Савет је усвојио измене и допуне уредбе о визном законнику, које су повећале расположиве могућности као одговор на изазове које представља илегална миграција. Савет је 14. јуна 2019. године усвојио Уредбу за унапређење функционисања европске мреже службеника за везу са имиграцијом (Regulation 1240/2019). Нова правила су повећала сарадњу и координацију између официра за везу које државе чланице или ЕУ распоређују у треће државе како би се бавили питањима повезаним са имиграцијом. Савет је 8. новембра 2019. године усвојио Уредбу о Европској граничној и обалској стражи (Regulation 1896/2019), која предвиђа кадровско и техничко јачање Европске агенције за граничну и обалску стражу којој се даје шири мандат за подршку активностима држава чланица, посебно у контроли граница, повратку и сарадњи са трећим државама.

Европска комисија је покренула иницијативу за успостављање одрживог оквира за управљање миграцијама који је конципиран у циљу подршке државама чланицама које се суочавају са миграционим притисцима, истовремено осигуравајући заштиту спољних граница ЕУ и људских права. Главни циљ је да се створи сигурност за људе који долазе у ЕУ, а да се истовремено грађанима ЕУ пружи поверење да се миграцијама управља на ефикасан и хуман начин. Овај приступ је у потпуности усклађен са европским вредностима и међународним правом, због изградње одрживог и инклузивног европског миграционог система. ЕУ покушава да закључи и закључила је споразуме о повратку и реадмисији са различитим трећим државама од раних 2000-их, а то чине и државе чланице које су склопиле сопствене „договоре” са циљем повратка и реадмисије миграната (Niemann and Zaun 2023, 2968, 2969). Недовољна солидарност држава чланица је био главни извор тензија, не само због Шенгена, већ и због ширег негативног утицаја на кохезију унутар ЕУ (Ćeranić Perišić 2021, 404). На то утичу и

различити проблеми који су, поготово у државама прве мигрантске дестинације, углавном везани за неисправну регистрацију избеглица због њиховог великог броја и временских ограничења, недостатак локалних пријемних објеката, адекватне опреме за електронске провере података и неадекватну повезаност база података (Трбојевић и Малбашић 2018, 464).

Нови Пакт о миграцији и азилу (у даљем тексту: Пакт) представљен је 23. септембра 2020. године, као иницијатива за свеобухватно управљање миграцијама унутар ЕУ. Савет и Европски парламент (у даљем тексту: ЕП) су 20. децембра 2023. године, објавили да су постигли политички договор о кључним питањима, а ЕП је 10. априла 2024. године усвојио предлог, чиме је Пакт званично постао део законодавства ЕУ и представља најзначајнију промену правила ЕУ о миграцијама и границама од успостављања Шенгенског простора и јединственог тржишта. Он се састоји од међусобно повезаних прописа, снажна је основа за интеграцију политика које обједињују области азила, миграција, повратка, заштите спољних граница, борбе против кријумчарења миграната и односа са трећим државама. Овај приступ омогућава снажнији, одрживији и конкретнији израз солидарности и правичне поделе одговорности. Принципи Пакта требало би да се примене на целокупно управљање миграцијама, почевши од обезбеђивања приступа међународној заштити до борбе против ирегуларних миграција и неовлашћених кретања.

Да би нови правни оквир о миграцијама и азилу био успешан, кључна је ефикасна имплементација. Европска комисија подржава државе чланице кроз финансијска средства, анализу недостатака, праћење и подршку. Заједнички план имплементације, који је представила ЕК, поставиће пут ка усвајању нових прописа до 2026. године, идентификујући неопходне правне и оперативне кораке. Свака држава чланица ће развити свој национални план имплементације унутар стратешког оквира за управљање миграцијама и азилом. Ефикасна транзиција у наредне две године је кључни приоритет, уз значајна финансијска средства која ће бити обезбеђена за подршку имплементацији Пакта.

ПРОПИСИ КОЈИ САЧИЊАВАЈУ ПАКТ О МИГРАЦИЈИ И АЗИЛУ

Уредба о управљању азилом и миграцијама (Regulation 1351/2024) утврђује заједнички оквир за управљање азилом и миграцијама у ЕУ, као и за функционисање Заједничког европског система азила. Нова политика азила и миграција ЕУ је заснована на принципу солидарности и праведном дељењу одговорности. Све државе чланице ће морати да помогну државама чланицама које су препознате као оне под притиском миграција, тј. где су доласци толико велики да стварају несразмерне обавезе у поређењу са целокупном ситуацијом у ЕУ и захтевају хитну акцију солидарности. То би могло додатно утицати на укидање ограничења која су поједине државе чланице увеле. У низу рестриктивних потеза, који су се интензивирали од 2015. године, предњачила је Мађарска која је отворено настојала да ограничи приступ азилу и одврати доласке (Nagy 2018, 17).

У домену премештаја и финансијских доприноса, предвиђено је да ће се сваке године формирати солидарни фонд у који ће све државе чланице морати да допринесу кроз премештаје (тј. трансфере подносилаца захтева или корисника међународне заштите са територије државе чланице која има користи на територију државе која доприноси), или финансијске доприносе. Обрачун доприноса сваке државе чланице заснива се на основу броја становника (50%) и БДП-а (50%). Свака држава чланица одлучује о врсти доприноса, а оне под миграционим притиском обавестиће Савет и ЕК о намери да користе фонд. Нова правила постављају минималне захтеве за премештаје од 30.000 подносилаца захтева и финансијски допринос од 600 милиона евра. Ако нема довољно премештаја, држава са лицима за премештај може бити замољена да разматра захтеве за међународну заштиту уместо доприноса премештајем. Подносиоци захтева не могу бирати која држава ће разматрати њихов захтев, нити где ће бити премештени.

Када се процењује притисак миграција, државе са честим операцијама претраге и спасавања на границама би требало да добију одређени део средстава за помоћ из заједничког фонда. Када се одређују лица и држава за премештај, води се рачуна о заштити рањивих група, као што су деца без пратње, нарочито после операција претраге и спасавања. Финансијски доприноси ће

подржати активности у ЕУ у области миграција, пријема и азила. Такође, државе чланице могу пружити подршку за активности у вези са државама које нису чланице ЕУ, али имају директан утицај на миграционе токове ка ЕУ. Активности у трећој држави ће се финансирати кроз Фонд за азил, миграције и интеграцију (*The Asylum, Migration and Integration Fund*, AMIF) уз заштиту коју он пружа.

Нови критеријуми помажу да се одреди која држава чланица је одговорна за обраду захтева за међународну заштиту (познато као Даблинска правила). Приоритет ће имати случајеви спајања породица, а везе унутар породице ће се што брже идентификовати. Додатни критеријуми су: дипломе стечене у држави чланици, постојеће смислене везе и знање језика. Ако нема других критеријума, прва држава чланица где је поднет захтев ће бити одговорна за његово разматрање. Ово је значајно питање, имајући у виду да ни дефиниција чланова породице, ни услови које треба испунити да би се користило спајање породице нису усаглашени у државама чланицама и могу бити врло рестриктивни. Пример рестриктивне политике је наметање услова за интеграцију, као што су језички и грађански тест пре пријема на територију (Van Oers, Ersbøll, and Kostakopoulou 2010, 302). Постигнут је договор да се током поступка одређивања одговорности обезбеди бесплатно правно саветовање и боље информисање у свим корацима поступка. Предложено је да ЕК усвоји петогодишњу Европску стратегију управљања азилом и миграцијама којом се утврђују стратешки приступ осигуравању приступа процедурама азила и функционисању и имплементацији политика азила и миграција на нивоу ЕУ.

Циљ уредби о успостављању заједничке процедуре за међународну заштиту у Унији (Regulation 1348/2024) и о успостављању процедуре враћања са границе (Regulation 1349/2024) је да се поједноставе, учине ефикаснијим и ускладе процедурални аранжмани држава чланица успостављањем заједничке процедуре за међународну заштиту у ЕУ и успостављањем поступка враћања са границе. Оне се примењују на држављане трећих држава и лица без држављанства чији је захтев одбијен у контексту граничног поступка за азил. Прописана је бржа процедура за одобравање међународне заштите и враћање за све државе чланице, која замењује националне процедуре. Нова правила ће учинити испитивање захтева за азил ефикаснијим (рок од 6 месеци за прву одлуку), и краћим роковима за очигледно неосноване или неприхватљиве захтеве. Брже

граничне процедуре за азил (могу трајати до 12 недеља), могу се применити на спољним границама или транзитним зонама ЕУ или у близини њих. Подносиоци захтева за азил чији су захтеви одбијени требало би да буду враћени за мање од 12 недеља. Људи за које се процени да представљају опасност по националну безбедност или јавни ред, или који су довели власти у заблуду давањем лажних података о идентитету или националности, као и они из држава са стопом признавања азила испод 20%, биће предмет граничног поступка за азил одмах након скрининга. Одредбе бесплатног правног саветовања биће доступне подносиоцима захтева у свим управним поступцима. Малолетници без пратње неће бити подвргнути граничним процедурама, осим ако представљају безбедносни ризик. Породице са децом неће бити приоритет за поступак на граници и требало би им пружити одговарајуће услове за пријем. Европска комисија може препоручити држави чланици да обустави граничне процедуре за породице са децом ако нису испуњени одговарајући услови за пријем.

Адекватни капацитет на нивоу ЕУ за спровођење граничних процедура је 30.000 прихватних места, и државе чланице морају да обезбеде могућност спровођења граничне процедуре на својој територији. Свака држава ће имати максималан број пријава (годишњи лимит), који је потребно испитати у граничном поступку, а који утврђује ЕК. Адекватни капацитет ће се постепено повећавати током три године након ступања на снагу нових правила. Када се достигне максимални капацитет, подносиоци захтева за азил биће упућени у уобичајени поступак за азил како би се спречила пренатрпаност. Укључене су заштитне мере за примену концепта државе првог азила и концепта сигурне треће државе, који се могу применити само када подносилац захтева не може да пружи аргументе против. Подносилац захтева мора имати рационалну везу са сигурном трећом државом. Заштита у држави првог азила требало би да подразумева дозволу за боравак на територији треће државе, приступ средствима за издржавање, здравственој заштити и образовању. То је у складу са основним вредностима ЕУ, пошто глобално образовање представља пут ка постизању вишеструких циљева, као што су: побољшање интеграције имиграната у државама домаћинима ЕУ, неговање ставова добродошлице у друштвима домаћинима и задовољавање различитих потреба за учењем различитих типова миграната (De Angelis 2021, 57). И док ће државе чланице и даље користити

националне листе сигурних држава, на дужи рок требало би да постоји тежња према листи ЕУ за сигурне треће државе и сигурне државе порекла.

Уредба о решавању кризних ситуација и више силе у области миграција и азила (Regulation 1359/2024) уређује ситуације изненадних масовних миграција, укључујући инструментализацију миграција од стране треће државе или непријатељског недржавног актера у циљу дестабилизације државе чланице или ЕУ. Одговор ЕУ у случају кризе требало би да се заснива на солидарности и подршци државама чланицама којима је потребна помоћ. Примењиваће се у изузетним ситуацијама масовног доласка држављана трећих држава или лица без држављанства копном, ваздухом или морем, укључујући лица искрцана након операција претраге и спасавања. Да би се ситуација сматрала кризом, морају бити онемогућене услуге азила, пријема, услуге за заштиту деце или система повратка у одређене државе чланице, што може имати озбиљне последице по функционисање заједничког система ЕУ за азил. Одредбе би се примењивале и у ситуацијама када трећа држава или непријатељски недржавни актер подстиче или олакшава кретање држављана трећих држава и лица без држављанства ка спољним границама ЕУ или ка држави чланици у сврху дестабилизације. У том случају, заинтересована држава чланица мораће да поднесе образложен захтев ЕК, која ће у року од две недеље донети одлуку о постојању или непостојању кризне ситуације. Такође, предложиће Савету мере солидарности и изузетака, заједно са препоруком која утврђује категорије лица које би требало да имају право на *prima facie* заштиту. Хуманитарне операције не би требало сматрати случајем инструментализације.

Предвиђен је трајан систем солидарности где све државе чланице доприносе подршци држави чланици у кризи. Међу могућим мерама солидарности за решавање одређене кризе, држава чланица може предложити ЕК да се одлучи за премештај тражилаца азила и циљане финансијске доприносе или алтернативне мере. Одређене категорије људи, као што су тражиоци азила који долазе из одређене државе порекла, могу бити идентификоване као лица која имају право на *prima facie* заштиту, тј. власти би морале да приоритетно и брзо размотре њихов захтев. У кризним ситуацијама, регистрација захтева за азил може трајати до четири недеље, док се поступак на граници продужава за додатних 6 недеља како за азил, тако и за поступке повратка. У ситуацијама масовног прилива, праг за поступак на

граница може бити прилагођен, док код инструментализације угрожена лица и породице са децом млађом од 12 година могу бити искључене из поступка на граници.

Уредбом о увођењу провере држављана трећих држава на спољним границама (Regulation 1356/2024) утврђује се провера тих држављана који не испуњавају услове за улазак у државу чланицу, који су ухваћени приликом неправилног уласка у ЕУ ван граничних прелаза или приликом искрцавања након операције претраге и спасавања, или су поднели захтев за међународну заштиту на граничном прелазу. Провера може да се спроведе на било којој одговарајућој локацији коју одреди држава чланица и која се у принципу налази у близини спољних граница или на другим местима унутар територије. Држављани трећих држава на територији ЕУ биће подвргнути провери само ако су прешли спољну границу како би ушли на територију државе чланице на неовлашћен начин. Држављани трећих држава који су једном прошли проверу не морају је понављати. Провере трају највише 7 дана и укључују утврђивање или проверу идентитета, узимање биометријских података путем EURODAC-а, као и прелиминарну здравствену и процену рањивости. Такође ће се спроводити безбедносне провере, путем релевантних база података.

Уредбом о увођењу скрининга држављана трећих држава на спољним границама (Regulation 1352/2024) ближе се утврђују начин и врсте идентификације или верификације идентитета, безбедносне провере, прелиминарне здравствене провере и провере угрожености држављана трећих држава на спољним границама или на територији држава чланица када нису били проверени на спољним границама држава чланица, као и држављана трећих држава који су поднели захтев за међународну заштиту на граничним прелазима или у транзитним зонама, а нису испунили услове за улазак. Предвиђене су обавезе у процесу скрининга за држављане трећих држава који су њиме подвргнути. Они морају бити на располагању надлежним органима и могу због тога бити задржани. Имају право на хитну медицинску помоћ и основно лечење. Интереси и заштита деце, посебно без пратње, увек би требало да буду примарно разматрани током провере. Дубинска провера обухвата: прелиминарни здравствени преглед и преглед рањивости; проверу идентитета на основу база података ЕУ; уношење биометријских података; безбедносне провере претраживањем националних база

података као и база података ЕУ, посебно Шенгенског информационог система. Након провере, мигранти се упућују на одговарајући поступак било да се ради о азилу, одбијању уласка или враћању. Биће обезбеђен независан механизам за праћење основних права у свакој држави чланици у циљу заштите основних права људи који су подвргнути провери. Национални омбудсмани и институције за људска права, укључујући успостављене националне превентивне механизме, учествоваће у раду независног мониторинг механизма.

Уредбом о успостављању EURODAC-а за упоређивање биометријских података, за идентификацију илегалног борава држављана трећих држава и лица без држављанства и о захтевима органа за спровођење закона држава чланица и Европола за упоређивање са подацима EURODAC-а (Regulation 1358/2024), успоставља се систем EURODAC у циљу подржавања система азила, укључујући пружање помоћи у одређивању државе чланице одговорне за испитивање поднетих захтева за међународну заштиту држављана треће државе или лица без држављанства; контроле незаконите имиграције у ЕУ, откривању секундарних кретања унутар ЕУ и идентификације држављана трећих држава и лица без држављанства која илегално бораве, у циљу одређивања неопходних мера за државе чланице. Предвиђено је побољшање прикупљања података о подносиоцима захтева за азил и ирегуларним мигрантима ухапшеним на територији држава чланица, путем биометријских података, додавањем слика лица у базе података о отисцима прстију и додатних информација. Власти ће укључити информације о одлукама да се лице врати или премести. Ово ће унапредити праксу појединих држава чланица да избегавају своју одговорност по процедури предвиђеној Даблинском уредбом (нпр. не узимају отиске прстију тражиоцима азила), као и да се тражиоци азила тајно крећу кроз ЕУ и избегавају те процедуре (Costello and Mouzourakis 2017, 264). У погледу означавања безбедносних ризика, власти ће моћи да евидентирају у систему уколико лице представља претњу унутрашњој безбедности, ако је лице насилно или нелегално наоружано, ако има везе са тероризмом или терористичком групом, или је укључено у кривична дела обухваћена Европским налогом за хапшење. Прикупљање података о деци је са 14 спуштен на 6 година старости и спроводиће га обучено особље за рад са децом. Ове информације ће олакшати идентификацију малолетника без пратње који би могли да побегну из установа или социјалних служби

за бригу о деци, и помоћи у праћењу малолетника који су одвојени од својих породица и потом су пронађени у другој држави чланици.

Чињеница да је лице искрцано у држави чланици након операције претраге и спасавања биће посебно евидентирана и коришћена у статистичке сврхе у циљу пружања тачније слике миграционих токова ка ЕУ. Посланици ЕП подржали су укључивање у обухват базе података, лица која учествују у националним и програмима ЕУ за пресељење, као и кориснике привремене заштите. Унакрсне, анонимне статистике биће побољшане интероперабилношћу између EURODAC-а и других система правосуђа и унутрашњих послова (информациони систем за визу, *European Travel Information and Authorisation System* ? ETIAS, и систем уласка/изласка).

Уредбом о стандардима за квалификацију држављана трећих држава или лица без држављанства као корисника међународне заштите, за јединствен статус за избеглице или за лица која испуњавају услове за супсидијарну заштиту и за садржај одобрене заштите (Regulation 1347/2024) ажурирана је и замењена досадашња директива, како би се даље подстакла сличност стопе признавања између држава чланица, као и врста додељена статусу заштите. Уредба поставља критеријуме за доделу и повлачење статуса међународне заштите. То може бити статус избеглице, који захтева узрочну везу између прогањања на основу расе, вере или уверења, националности, политичког мишљења или припадности одређеној групи и аката прогањања у држави порекла. Посебан статус секундарне заштите се примењује у случајевима лица која не испуњавају услове за статус избеглице, али се суочавају са стварном опасношћу од озбиљне штете ако буду враћени у државу порекла, нпр. због насумичног насиља без обзира на личне околности, тортуре, смртне казне или егзекуције. Статус боравишта се такође проширује на чланове породице лица коме је пружена заштита. Статус избеглице се заснива на Женевској конвенцији о статусу избеглица. При процени појединачних захтева за међународну заштиту, националне власти би требало да узму у обзир информације, извештаје и заједничке анализе о ситуацији у државама порекла и упутства које је развила Агенција ЕУ за азил, као и релевантне препоруке Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице (*United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR*).

Новина у овој Уредби је између осталих и дефиниција по којој се малолетник сматра неочењеним уколико постоји процена

да постојећи брак малолетника не би био у складу са релевантним националним правом. Када је подносилац захтева малолетно лице без пратње, орган који о њему одлучује, узима у обзир најбоље интересе малолетника. У циљу заштите најбољих интереса детета и општег благостања малолетног лица без пратње, старатељ ће обезбедити да малолетник без пратње има приступ свим правима; помагати и где је примењиво заступати малолетника без пратње у случају да је статус избеглице малолетника без пратње или статус супсидијарне заштите повучен из процедуре; помагати у тражењу породице.

Надлежни органи неће примењивати санкције према корисницима међународне заштите уколико нису у могућности да учествују у мерама интеграције због околности ван њихове контроле. Да би се спречила секундарна кретања, нова правила наводе да корисници међународне заштите морају да бораве у држави чланици, која им је доделила међународну заштиту. Могу слободно путовати унутар држава које су у Шенгенском простору у оквиру одобрених периода боравка. Ако лице прекорачује дозвољени боравак у другој држави чланици без ваљаног разлога, рачунање петогодишњег периода након којег корисници међународне заштите могу поднети захтев за статус сталног боравка ће се рачунати из почетка. Нова правила ће изједначити трајање дозвола за боравак које се додељују за најмање три године за статус избеглице и за најмање годину дана за статус секундарне заштите и разјаснити права повезана са статусом међународне заштите, као што су приступ образовању, запошљавању, социјалној помоћи или здравственој заштити. Као и код глобалних напора за пресељење, напори ЕУ су уоквирени као чин дискреционе солидарности са избеглицама, као и са преоптерећеним државама домаћинима (Kneebone and Macklin 2021).

Директива о утврђивању стандарда за пријем подносилаца захтева за међународну заштиту (Directive 1346/2024) утврђује стандарде за пријем подносилаца захтева за међународну заштиту у држави чланици, укључујући и дефинисање лица на које се односи, њихову документацију, организацију система за пријем, могућности ограничавања слободе кретања, као и заштите права подносилаца захтева и њихових породица на образовање, здравствену негу и рад. Регистровани подносиоци захтева за азил ће моћи лакше да се интегришу и раније почну са радом. Главни циљ Директиве је да се обезбеде еквивалентни стандарди пријема у државама

чланицама када је реч о материјалним условима, укључујући смештај, здравствену заштиту и адекватан животни стандард за подносиоце захтева. У циљу побољшања шансе да живе независно и интегришу се локално, подносиоцима захтева за азил требало би да уместо 9 месеци буде дозвољено да раде најкасније 6 месеци од датума регистрације њиховог захтева.

Држава чланица ће осигурати да кандидати имају приступ грађанском васпитању курсевима језика и стручне обуке које оне сматрају одговарајућим за оспособљавање подносилаца захтева да делују самостално, комуницирају са надлежним органима или пронађу запослење. Када су подносиоци захтева жене смештене у центре за смештај, држава чланица ће обезбедити одвојене санитарне чворове и безбедно место за њих и њихову малолетну децу. Државе чланице морају обезбедити старатеља сваком малолетнику без пратње што пре, а најкасније 15 дана након подношења захтева за међународну заштиту. Деца би требало да буду укључена у школски систем најкасније два месеца након доласка. Држава чланица ће узети у обзир чињеницу да су одређени подносиоци захтева кандидати са посебном потребом за пријем и спадају у оквир било које од следећих категорија: малолетници; малолетници без пратње; лица са инвалидитетом; старија лица; труднице; ЛГБТИ лица; самохрани родитељи са малолетном децом; жртве трговине људима; лица са тешким болестима или менталним поремећајима укључујући посттрауматски стресни поремећај; лица која су била подвргнута мучењу, силовању или другим тешким облицима психичког, физичког или сексуалног насиља. Државе чланице могу одлучити да подносилац захтева мора да борави на одређеном месту из разлога јавног реда или да га ефикасно спрече да побегне ако такви ризици постоје. Задржавање може бити засновано само на специфичним основама утврђеним националним законодавством.

Уредба о успостављању Оквира Уније за пресељење и хуманитарни пријем (Regulation 1350/2024) предвиђа Оквир за пријем држављана трећих држава или лица без држављанства на територију држава чланица са циљем да им се одобри међународна заштита. Оквир обухвата заједничке процедуре за насељавање и хуманитарни пријем посебно рањивих лица која су квалификована да добију статус избеглице или статус секундарне заштите у ЕУ. Циљ је смањити разлике између националних приступа и довести до јединственије политике ЕУ. Правила се заснивају на пуној и

инклузивној примени Женевске конвенције о статусу избеглица. Посебна пажња посвећена је женама и девојчицама у ризику, лицима која су у опасности да буду присилно враћена у своје државе, жртвама насиља или тортуре, малолетницима без пратње, лицима са медицинским потребама или инвалидитетом и лицима у дуготрајним избегличким ситуацијама. Оквир ЕУ ће обезбедити легалан и безбедан долазак на територију државе чланице држављанима трећих држава или лицима без држављанства који испуњавају услове за пријем у циљу обезбеђивања међународне заштите или хуманитарног статуса према националном праву и охрабрити све државе чланице да појачају своје напоре у том правцу. Оквир ће допринети повећању доприноса ЕУ међународном пресељавању и иницијативи хуманитарног пријема у циљу повећања укупног броја расположивих места за пресељење и хуманитарни пријем. Доприносиће јачању партнерства ЕУ са трећим државама у региону у којима је велики број расељених лица којима је потребна међународна заштита. У сврху хуманитарног пријема, држављани трећих држава или лица без држављанства испуњавају услове за пријем, под условом да на основу почетне евалуације спадају у једну од категорија држављана трећих држава, који због основаног страха да ће бити прогоњени из разлога расе, вере, националности, политичког мишљења или припадност одређеној друштвеној групи су ван матичне државе, не могу или због таквог страха нису вољни да искористе заштиту те државе, као и лица без држављанства која се налазе ван државе ранијег уобичајеног боравка из истих разлога нису у могућности да се врате; да су држављани трећих држава који су ван државе порекла или су апатриди који се налазе ван државе ранијег уобичајеног боравка и при том су показали суштинске разлоге да им се верује, јер би се уколико се врате у државу порекла суочили са стварним ризиком да претрпе озбиљну штету да искористе заштиту те државе.

Кандидати за насељавање које углавном идентификује UNHCR и прихваћени су од одређене државе чланице, могу да стигну на територију ЕУ на легалан, организован и безбедан начин. Биће им понуђена дугорочна и трајна решења за њихово насељавање са правним статусом и приступом свим основним правима. Насељавање осигурава јединство породице и проширује право на чланове породице лица којима је пружена заштита. Државе чланице ће учествовати у програму нудећи насељавање на добровољној основи. ЕУ ће моћи да постави циљеве за одређене регионе и државе, са предвидивим планирањем у периоду од две године.

Савет је 12. априла 2024. године, усвојио измену Директиве о јединственој дозволи. *Директива о јединственом поступку подношења захтева за јединствену дозволу за боравак и рад држављана трећих држава на територији државе чланице и о заједничком скупу права за раднике из трећих држава који законито бораве у држави чланици* (Directive 1233/2024) има за циљ да привуче вештине и таленте који су потребни и дефицитарни у ЕУ и реши недостатке у погледу легалне миграције. Директива утврђује административну процедуру за јединствену дозволу за рад и боравак у ЕУ и утврђује заједнички сет права за раднике из трећих држава. Предвиђа скраћену процедуру пријаве и има за циљ јачање права радника из трећих држава омогућавањем промене послодавца и ограниченог периода незапослености. То представља значајан напредак, пошто раније није било међусобног признавања статуса између држава чланица (Moreno-Lax 2021, 77), па су радници који су боравили на дужи период у једној држави чланици и преселе се у другу, могли изгубити статус дугорочног боравка. Процедура за пријављивање предвиђа да радник из треће државе може поднети захтев са те територије или из ЕУ, ако има важећу боравишну дозволу. Издавање јединствене дозволе обухвата истовремено дозволу боравка и радну дозволу. Директива има строжије рокове за доношење одлуке о издавању дозволе, односно рок од 90 дана од пријема попуњеног захтева. Ако држава чланица одлучи да провери ситуацију на тржишту рада пре одлуке о издавању јединствене дозволе, то улази у овај рок. Рок се изузетно може продужити за додатних 30 дана. Државе чланице би требало да обезбеде ефикасне механизме путем којих би радници из трећих држава могли да траже правну заштиту у складу одредбама утврђених националних прописа. Новина је и то што ће власници појединачних дозвола моћи да промене послодавца што може бити предмет обавештења надлежних органа, а државе чланице могу извршити проверу тржишта рада. Државе чланице могу захтевати минимални период током ког је потребно да ималац јединствене дозволе ради код првог послодавца.

Ажурирање података успоставља правила која се примењују ако власник дозволе остане незапослен и тада је радницима из трећих држава дозвољено да остану на територији државе чланице ако укупан период незапослености не прелази три месеца током важења јединствене дозволе или 6 месеци након две године дозволе. У складу са правом на једнак третман, држава чланица би требало да призна

професионалне квалификације које је држављанин треће државе стекао у другој држави чланици на исти начин као и грађанима ЕУ и требало би да узме у обзир квалификације стечене у трећој држави. Да би се ојачао једнак третман радника из трећих држава, државе чланице би требало да предвиде ефикасне, сразмерне и одвраћајуће казне против послодаваца у случају кршења усвојених националних одредаби.

Директива о условима уласка и боравка у ЕУ за држављане држава које нису државе чланице ради висококвалификованог запошљавања (Directive 1883/2021) се односи на висококвалификоване раднике из тих држава, који играју кључну улогу у јачању конкурентности ЕУ. Кључни сектори привреде имају недостатке радне снаге и вештина за које се очекује да ће се повећати у наредним годинама. Стога, ЕУ треба да привуче више висококвалификованих радника у свету где је међународна конкуренција за таленте све већа, што је омогућено издавањем Плаве карте. Како би Плава карта ЕУ била привлачнија и релевантнија за све државе чланице, Европска комисија је у јуну 2016. године, изнела предлог нове Директиве о Плавој карти која нуди ефикаснија правила за привлачење висококвалификованих радника, укључујући флексибилније услове пријема, побољшана права и могућност лакшег кретања и рада између држава чланица. Преговори између Савета и ЕП успешно су закључени политичким споразумом у мају 2021. године. Измењена Директива је ступила на снагу 27. новембра 2021. године.

У оквиру својих предлога Пакта о миграцији и азилу у септембру 2020. године, ЕК је изнела предлог за побољшање примене политике азила у ЕУ. Савет је 9. децембра 2021. године усвојио *Уредбу* (Regulation 2303/2021) којом се Европска канцеларија за подршку азилу (*European Asylum Support Office*, EASO) трансформише у пуноправну Агенцију ЕУ за азил (*European Union Agency for Asylum*, EUAA). Ово је био значајан корак напред у модернизацији праксе азила и прихвата у ЕУ. Агенција ЕУ за азил је 19. јануара 2022. године, заменила Европску канцеларију за подршку азилу.

ЗАКЉУЧАК

Усвајањем нових прописа у областима азила и миграција, реформише се цео европски оквир за управљање азилом и миграцијама. Ови прописи гарантују сигурније спољне границе, брзе

и ефикасне процедуре за азил и повратак са јачим индивидуалним мерама заштите, као и праведнији и ефикаснији систем солидарности и одговорности. У циљу јачања безбедности спољних граница ЕУ, усвојене су мере за ефикасну регистрацију и проверу свих ирегуларних миграната у погледу идентитета, безбедности и здравственог стања. Након провере, обавезан поступак на граници ће се примењивати на лица која не испуњавају критеријуме за азил, представљају потенцијални безбедносни ризик или покушавају да обману надлежне власти. Државе чланице су дужне да обезбеде капацитет за смештај одређеног броја грађана азила у адекватним условима. Предвиђена је правна заштита, при чему су малолетници без пратње изузети из поступка, осим у случају безбедносне претње. Државе чланице су дужне да омогуће независно праћење поштовања основних права на спољним границама. Кроз ове мере, тежи се контроли секундарних миграција и гарантовању права слободног кретања унутар Шенгенског простора без унутрашњих граничних контрола. Поред тога, ЕУ планира да успостави специфичан правни оквир за ефикасно управљање кризним ситуацијама, пружајући државама чланицама прецизне и снажне инструменте за заштиту спољних граница, уз истовремено очување приступа азилу и поштовања основних људских права. Нова правила обухватиће и инструментализацију миграната, када их користе „треће државе или непријатељски недржавни актери” са циљем да дестабилизују ЕУ.

Због оптимизације поступака за азил и повратак, нови правни оквир уводи ефикасније процедуре са строжим правилима за превенцију злоупотребе и каснијих пријава. ЕУ ће успоставити листе безбедних трећих држава и држава порекла, које ће се користити са националним листама. Ови строжи прописи су уравнотежени са важним гаранцијама за права појединаца, што укључује пружање бесплатног правног саветовања кроз све фазе поступка, са посебним фокусом на рањиве групе као што су малолетници без пратње и породице са децом. Унапређени стандарди пријема у ЕУ укључују ранији приступ тржишту рада, побољшани приступ образовању за децу и заштиту рањивих лица. Додатно, успостављени су критеријуми за доделу међународне заштите, чиме се прецизно дефинишу права и обавезе корисника. Ажурирани су критеријуми према којима је држава чланица одговорна за разматрање захтева за међународну заштиту, тзв. Даблинска правила. Агенција ЕУ за азил је опремљена новим алатима за подршку државама чланицама у усклађивању

практици азила и пријема, уз имплементацију механизма за праћење техничке и оперативне примене новог правног оквира. Регистровани тражиоци азила моћи ће да почну да раде најкасније 6 месеци након подношења захтева.

По први пут, ЕУ уводи трајни механизам солидарности како би подржала државе чланице под притиском и осигурала њихов допринос у решавању проблема миграција. Након првог покушаја 2015. године, да се солидарност покаже кроз пресељење које је дубоко поделило ЕУ између западних и источних држава чланица, ово је био тренутак да се успостави нови консензус о овом кључном питању (De Bruycker 2022, 40). Државе чланице ће се подржавати кроз солидарност, оперативну подршку и финансијске доприносе, уз могућност наменског усмеравања за државе чланице са великим бројем долазака миграната. Ојачана су правила за одређивање државе чланице одговорне за обраду захтева за азил. Успостављени су ефикасни механизми за детекцију и спречавање секундарних кретања миграната, а унапређена EURODAC база података подржава њихову имплементацију. Одређене државе чланице налазе се под већим притиском због миграционих токова. У циљу помоћи тим државама, друге државе чланице могу сходно принципу солидарности дати допринос путем премештаја подносилаца захтева за азил на њихову територију, што се односи и на кориснике међународне заштите. Такође, оне могу дати свој допринос путем издвајања одређених финансијских средстава или могу пружити оперативну и техничку подршку. Важно је истаћи да државе чланице нису у обавези да кумулативно пружају све наведене врсте помоћи.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Трбојевић, Милован, и Зоран Малбашић. 2018. „Безбедносни аспекти европске мигрантске кризе.” У *Наука и стварност*, Зборник радова са научног скупа (Пале, 20. мај 2017), Књига 12, Том 2. ур. Мишо Кулић, 455–470. Источно Сарајево: Филозофски факултет. doi: 10.7251/TOMNIS1701455T.
- Costello, Cathrin, and Minos Mouzourakis. 2017. “The CEAS – Where Did It All Go Wrong?” In *The European Union as an Area of Freedom, Security and Justice*, eds. Maria Fletcher, Ester Herlin-Karnell and Claudio Matera, 263–297. Routledge: London and New York.

- Ćeranić Perišić, Jelena. 2021. „Izazovi evropskih integracija zemalja Zapadnog Balkana dve decenije nakon početka procesa.” U *Primena prava i pravna sigurnost*, Zbornik radova 34. Susreta Kopaoničke škole prirodnog prava Slobodan Perović, Tom III. ur. Jelena S. Perović Vujačić, 399–412. Beograd: Kopaonička škola prirodnog prava ? Slobodan Perović.
- De Angelis, Romina. 2021. “Global Education and Migration in a Changing European Union.” *Policy and Practice: A Development Education Review* 32 (1): 55–78.
- De Bruycker, Philippe. 2022. “The New Pact on Migration and Asylum: What it is Not and What it Could Have Been.” In *Reforming the Common European Asylum System. Opportunities, Pitfalls, and Downsides of the Commission Proposals for a New Pact on Migration and Asylum*, eds. Daniel Thym and Odysseus Academic Network, 33–42. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG. doi: 10.5771/9783748931164-33.
- De Bruycker, Philippe, Marie De Somer and Jean-Luis De Brouwer, eds. 2019. *From Tampere 20 to Tampere 2.0: Towards a new European consensus on migration*. Bruxelles: European Policy Centre.
- Directive (EU) No 1883/2021 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2021 on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purpose of highly qualified employment, and repealing Council Directive 2009/50/EC, OJ L 382, 28.10.2021, pp. 1–38.
- Directive (EU) No 1233/2024 of the European Parliament and of the Council of 24 April 2024 on a single application procedure for a single permit for third-country nationals to reside and work in the territory of a Member State and on a common set of rights for third-country workers legally residing in a Member State, OJ L, 30.4.2024.
- Directive (EU) No 1346/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 laying down standards for the reception of applicants for international protection, OJ L, 22.5.2024.
- Kneebone, Susan and Audrey Macklin. 2021. “Resettlement.” In *Oxford Handbook of International Refugee Law*, eds. Cathryn Costello, Michelle Foster, and Jane McAdam, 1080–1098. Oxford: Oxford University Press. doi: 10.1093/law/9780198848639.003.0061.

- Moreno-Lax, Violeta. 2021. "Mutual (Dis-)Trust in EU Migration and Asylum Law: The 'Exceptionalisation' of Fundamental Rights." In *Fundamental Rights in the EU Area of Freedom, Security and Justice*, eds. Sara Iglesias Sánchez and Maribel González Pascual, 77–99. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nagy, Boldizsár. 2018. "From Reluctance to Total Denial: Asylum Policy in Hungary 2015–2018." In *The New Asylum and Transit Countries in Europe during and in the Aftermath of the 2015/2016 Crisis*, eds. Vladislava Stoyanova and Eleni Karageorgiou, 17–65. Boston-Leiden: Brill Nijhoff.
- Niemann, Arne, and Natascha Zaun. 2023. "Introduction: EU external migration policy and EU migration governance: introduction." *Journal of Ethnic and Migration Studies* 49 (12): 2965–2985. doi: 10.1080/1369183X.2023.2193710.
- Regulation (EU) No 1624/2016 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2016 on the European Border and Coast Guard and amending Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council and repealing Regulation (EC) 863/2007 of the European Parliament and of the Council, Council Regulation (EC) 2007/2004 and Council Decision 2005/267/EC, OJ L 251, 16.9.2016, pp. 1–76.
- Regulation (EU) No 2225/2017 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2017 amending Regulation (EU) 2016/399 as regards the use of the Entry/Exit System, OJ L 327, 9.12.2017, pp. 1–19.
- Regulation (EU) No 1155/2019 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 amending Regulation (EC) No 810/2009 establishing a Community Code on Visas (Visa Code), OJ L 188, 12.7.2019, pp. 25–54.
- Regulation (EU) No 1240/2019 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on the creation of a European network of immigration liaison officers, OJ L 198, 25.7.2019, pp. 88–104.
- Regulation (EU) No 1896/2019 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624, OJ L 295, 14.11.2019.

- Regulation (EU) No 2303/2021 of the European Parliament and of the Council of 15 December 2021 on the European Union Agency for Asylum and repealing Regulation (EU) No 439/2010, OJ L 468, 30.12.2021.
- Regulation (EU) No 1347/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection and for the content of the protection granted, amending Council Directive 2003/109/EC and repealing Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council, OJ L, 22.5.2024.
- Regulation (EU) No 1348/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 establishing a common procedure for international protection in the Union and repealing Directive 2013/32/EU, OJ L, 22.5.2024.
- Regulation (EU) No 1349/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 establishing a return border procedure, and amending Regulation (EU) 2021/1148, OJ L, 22.5.2024.
- Regulation (EU) No 1350/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 establishing a Union Resettlement and Humanitarian Admission Framework, and amending Regulation (EU) 2021/1147, OJ L, 22.5.2024.
- Regulation (EU) No 1351/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on asylum and migration management, amending Regulations (EU) 2021/1147 and (EU) 2021/1060 and repealing Regulation (EU) No 604/2013, OJ L, 22.5.2024.
- Regulation (EU) No 1352/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 amending Regulations (EU) 2019/816 and (EU) 2019/818 for the purpose of introducing the screening of third-country nationals at the external borders, OJ L, 22.5.2024.
- Regulation (EU) No 1356/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 introducing the screening of third-country nationals at the external borders and amending Regulations (EC) No 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 and (EU) 2019/817, OJ L, 22.5.2024.

Regulation (EU) No 1358/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on the establishment of ‘Eurodac’ for the comparison of biometric data in order to effectively apply Regulations (EU) 2024/1351 and (EU) 2024/1350 of the European Parliament and of the Council and Council Directive 2001/55/EC and to identify illegally staying third-country nationals and stateless persons and on requests for the comparison with Eurodac data by Member States’ law enforcement authorities and Europol for law enforcement purposes, amending Regulations (EU) No 1240/2018 and (EU) No 818/2019 of the European Parliament and of the Council and repealing Regulation (EU) No 603/2013 of the European Parliament and of the Council, OJ L, 22.5.2024.

Regulation (EU) 1359/2024 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 addressing situations of crisis and force majeure in the field of migration and asylum and amending Regulation (EU) 2021/1147, OJ L, 22.5.2024.

Van Oers, Ricky, Eva Ersbøll and Dora Kostakopoulou. 2010. “Mapping the Redefinition of Belonging in Europe.” In *A Redefinition of Belonging? Language and Integration Tests in Europe*, eds. Ricky Van Oers, Ricky, Eva Ersbøll and Dora Kostakopoulou, 302–326. Leiden: Brill-Martinus Nijhoff.

Milutin Trnavac*

Ministry of European Integration of the Republic of Serbia, Belgrade

NEW PACT ON MIGRATION AND ASYLUM OF THE EUROPEAN UNION

Resume

This paper analyses the latest normative solutions of the European Union in the areas of migration and asylum. The most important activities of the European Union in these areas, which previously influenced the adoption of new normative acts with the aim of ensuring the safety and well-being of people seeking international protection and a better life, are presented. In this sense, a detailed overview of all the regulations adopted by the European Union, which compose the new Pact on Migration and Asylum, is given. The analysis also includes a special review of new normative solutions, as well as a comparative view with the previous versions of the European Union regulations in these areas. The focus of the paper is on the analysis of the reform of the entire European framework for managing asylum and migration in order to establish safer external borders, faster and more efficient procedures for asylum, as well as a more fair and efficient system of solidarity and responsibility.

Keywords: migrations, asylum, European Union, Pact on Migration and Asylum, regulation, directive

* E-mail address: gulag4@yahoo.com; ORCID: 0000-0001-9673-9149.

* Овај рад је примљен 28. октобра 2024. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 11. новембра 2024. године.